Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summulae dialecticae - Cod. Ettenheim-Münster 137

Herele, David

[S.l.], [18. Jahrh.]

Qvaestio 2da

urn:nbn:de:bsz:31-111525

Visual Library

motiua, et n̄ ex prima institutione uti paluo ante diximus.

Denique Annallagus recte definitur, q plura n̄ aeq primo sigeant, sed unum primario alterum secundario uideatur Philippus tractatu 2 p ama ca amo.

Frag Annallagus est q plura n̄ aeq primo sigeat, sed unum primario, alterum secundario.

QVÆSTIO 2DA

Explicantur aliquae proprietates terminorum.

SECTIO PRIMA DE

Terminorum suppositione.

Si consideretur etimologia huius uocis suppositio idem erit suppositio quod positio unius in uicem alterius, nam suppo ni est loco alterius poni: et quia nos quando loquimur n̄ possumus immediate nostros conceptus depromere ideo in uicem con ceptuum supponimus uoces, quae plane n̄ essent humano usui necessaria, nisi per eas manifestaremus nostros conceptus uti optime observat Mendoca et ex eo Arra hic sectio 6 nu 40.

Suppositio est unius in uicem alterius positio. et supponi loco alterius poni.

Et haec acceptio uidetur omnino conformis esse instituentium menti, q nunquam instituissent uoces, si rem per uoces

significatam possemus sine voce invicem manifestare: hinc Angeli quando invicem loquuntur non utuntur vocibus, sed ad se invicem dirigunt suas cognitiones per actum voluntatis: sed hoc hominibus non concessum est; et ex altera parte valde necessarium est ad commercium humanum, ut unus alteri suas cogitationes et conceptus revelet, quod fit mediantibus vocibus: ergo hae loco conceptuum per vocem significatorum supponuntur.

Discrimen inter supponere et significare.

Ut autem detur discrimen inter supponere et significare, notandum est vocem homo sive ponatur actu in propositione sive non, semper habere aptitudinem ad significandum animal rationale, hoc verò nondum est supponi sed alterius requiritur ut actu usurpetur dicendo homo est animal. Itaque significatio à suppositione vere differt sicut usus rei à re significata.

SECTIO IIDA QUOTUPLEX sit suppositio

SUBSECTIO PRIMA SUPPOSITIO materialis et formalis explicantur.

Suppositio materialis est cum significatio accipitur pro seipsa vox. Est autem duplex intrinseca et extrinseca.

Suppositio materialis est cum vox accipitur pro se ipsa dicendo vox est monosyllabum. Alii noto eundem terminum dupliciter accipi posse materialiter: videlicet materialiter intrinsecè et materialiter extrinsecè; hoc est secundum praedicatum per haec ex natura sua et non praecisè ex libera hominum impositione

E Quum dico vox est syllaba in hac acceptione to vox supponit materialiter intrinsece, revera enim hominis vox ab intrinseco gerit esse syllabam

Intrinseca est, quae habet praedicatum ex natura sua.

Hic vero cum usurpatur secundum praedicata, quae illi ex mero hominum bene placido gerunt, E G vox est categorema vocari solet suppositio materialis extrinseca, quia quod to vox sit terminus categoricus, praecise habet ex hominum bene placido et quidem non a prima impositione.

Extrinseca vero quae habet praedicatum ex mero tantum hominum bene placido.

Interim utraque acceptio est materialis, quia utroibique terminus supponit pro se ipso: quae diversitas bene observata, servit pro captionibus et fallaciis syllogismorum detegendis, ut suo loco dicemus.

Haec diversitas bene observata servit pro captionibus et fallaciis syllogismorum detegendis.

Suppositio formalis est acceptio vocis pro illo, quod quod significandum primo imposita est, ut cum homo sumitur pro animali rationali.

Suppositio formalis est acceptio vocis pro illo, ad quod significandum primo imposita est.

Et hac iterum varie subdividitur; nam formalis alia est propria cum scilicet vox sumitur pro eo quod proprie significat, ut homo ridet. Alia impropria vel metaphorica, cum vox usurpatur per translationem, ut prata rident, nam usus hominis est proprius ad pratum per metaphoram transfertur.

Dividitur in formalem in propriam, cum vox sumitur pro eo quod proprie significat. Ideo in impropriam, quae fit per translationem secundum Metaphoram

Suppositio communis est, cum terminus ipse est communis.

Rursus alia est communis cum scilicet, terminus ipse communis est ut homo, alia singularis ut Petrus.

Suppositio simplex est acceptio vocis ad significandam rem secundis intentionibus.

Suppositio simplex omnium expeditissime definitur ab Aristotele acceptio vocis ad significandam rem prout substat secundis intentionibus.

Suppositio personalis est acceptio vocis primo intentionaliter.

Personalis vero est acceptio vocis primo intentionaliter, sive cum vox sumitur ad significandum id, quod res vere et secundum se habet. Sensus utriusque est hic.

Homo idem est, animal rationale, est personalis et eo intentio.

Eadem vox homo dupliciter potest accipi, primo in significatione quam accepit in prima vocum impositione pro eo quod a parte rei sine fictione significat, et hoc modo dicitur significare vel usurpari primo intentionaliter, et in hac usurpatione vox homo sumpta pro animali rationali pertinet ad suppositionem personalem.

Homo est species est simplex et 2da intentio, quia necessario supponit abstractionem intellectus.

Secundo potest eadem vox usurpari in sensu et significatione diversa, dicendo homo est species et hic modus loquendi necessario supponit abstractionem intellectus, per quam abstractionem res ita acceptae acquirunt aliquam essentiam, non physicam illam et realem, sed logicam, et dependentem a conceptu abstractivo, vi cuius ponitur sub universalibus.

Obiicies ex praedicta explicatione sequitur quod in hac propositione Petrus est cognitus, ly Petrus sumatur in suppositione simplici, quod est falsum. probo sequelam ille terminus qui sub est cognitioni intellectus sumitur 2do intentionaliter. sed Petrus cognitus sub est cognitioni intellectus, ergo sumitur 2do intentionaliter. ergo supponitur simpliciter. Minor itaque probatur. Petrus utique est cognitus per cognitionem, ergo sub est cognitioni.

Respondetur negando quod hic terminus usurpetur 2do intentionaliter, nam ut aliquis terminus sumatur 2do intentionaliter, non sufficit ut quomodo cumque cognoscatur (subsistat). sed debet ita sustinere cognitioni, ut ab illa cognitione abstractiva accipiat essentiam logicam, hoc est terminus cum tali abstractione debet acquirere denominationem non communem pluribus.

Ad cognitionem abstractivam ut sit 2da intentio requiritur ut accipiat essentiam logicam.

Exemplum homo significat relative rationem humanitatis, quae omnibus individuis hominibus est communis, et hanc rationem significat primo intentionaliter.

Exemplum.

Quam vero cum eadem vox dicitur esse species tunc acquirit essentiam logicam in individuis inferioribus non communem, nam ex hoc quod homo sit species, non certe infertur, ergo etiam Petrus est species. Econtra sequela illatio verissima est, quia dico homo est animal, ergo etiam Petrus est animal. Ita pari ratione ~~[illegible]~~ vox Petrus usurpata pro individuo quod tali habet denominationem ~~[illegible]~~ vocis homo non communem.

nam flagrum est quod vox hoc sine ulla restrictione sit individuum, cum ten quid quod in sensu reali potest de petro dici etiam dici possit de homine, ut patet.

Suppositio personalis est quadruplex distributiva copulativa determinata confusa.

Porro suppositio personalis subdividitur quatuor rationes in distributivam, copulativam determinatam et confusam.

Suppositio distributiva est acceptio termini communis, pro omnibus individuis, ita ut praedicatum seorsim de singulis affirmari possit. Ex G. cum dico: omnis homo est animal in qua enuntiatione praedicatum animal potest de omnibus individuis hominum seorsim sumptis vere affirmari, et dici: petrus est animal, et paulus est animal

Suppositio distributiva est acceptio termini communis pro omnibus individuis, ita ut praedicatum seorsim de singulis possit affirmari. Exemplum.

Copulativa est acceptio termini communis universaliter, ita ut praedicatum conveniat omnibus individuis simul sumptis. Exemplum.

Suppositio copulativa est acceptio termini communis universaliter, ita ut praedicatum conveniat omnibus individuis simul sumptis. Ex G. omnes logici sunt sexaginta in hac propositione praedicatum sexta potest vere affirmari de omnibus logicis simul et indivisibiliter sumptis non vero de singulis seorsim spectatis dicendo: petrus est sexta, et paulus est sexata, sed hoc modo: petrus et paulus et Joannes, et reliqui omnes simul sumpti sunt sexaginta.

Sic dicunt Theologi nos posse vitare omnia peccata venialia distributive non collective.

Confusa est acceptio vocis particularis pro inferioribus indeterminate sumptis. e.

Suppositio confusa est acceptio vocis particularis pro

inferioribus in determinate sumptis, ut aliqua nis e necria ad navigandum: sensus e et hac et illa e necria nulla determinate.

Suppositio disiunctiva et determinata supponit particulariter pro individuis, ita ut in aliquo certo verificetur. Et quia aliquis homo currit: huius propositionis sensus e et Petrus et Paulus currit, et sic descendendo ad alios, donec perveniatur ad illum determinatum qui currit: Et in illo verificabitur propositio.

Disiunctiva et determinata supponit particulariter pro individuis ita ut in aliquo certo verificetur.

Et contra in suppositione confusa nunquam pervenitur ad particulare individuum, in quo propositio determinate verificetur. Ratio ulterior e quia in suppositione disiunctiva importatur aliqua actio, cuius natura e determinare. Exemplo sit hac propositio equus currit, in hac enim affirmatur cursus, qui non potest poni nisi in aliquo determinato equo: et ideo si videres omnes equos, tandem etiam videres illum qui currit, e contra etiamsi videas omnes equos, nunquam tamen videbis illum qui determinate necrius e adequitandum, sunt enim omnes equales necrij et hac necessitas equi adequitandum nullam significat actionem, sed satis potentiam currendi, quae potentia in omnibus equis est aequalis: et ideo haec suppositio e confusa aliquis equus e necrius adequitandum.

Confusa et disiunctiva et determinata discrepant in hoc quod confusa in nullo certo verificetur, disiunctiva autem in aliquo certo verificatur.

SUBSECTIO 2DA.

Regulae dignoscendi praedictas suppositiones.

Regula 1a praedicatum propositionis universalis affirmativae sumitur dissiunctive. Eg. omnis homo est animal praedicatum animal sumitur dissiunctive et sensus est homo est vel animal, vel irrationale, itaque dum ut in uno determinate verificetur est 9 phili, qui docet terminum animal in hac propositione sumi confuse, quod falsum esse sic probo.

refutatur phili:

Quandocunque terminus propositionis verificatur in aliquo determinato non sumitur confuse.

Quandocunque terminus propositionis verificatur in aliquo determinato non sumitur confuse: atque animal, quod praedicatur de homine, verificatur in determinato animali: hoc est in rationali, ergo non sumitur confuse.

Contra 2do haec propositio omnis homo est animal dicit ita converti aliquid animal est homo in utraque hac propositione terminus animal dicit sumi in eadem suppositione: sed in postrema sumitur non confuse, sicut docet ipse phili trat 2 pa 2 ca 2 art 3. ergo nec in prima sumitur confuse.

Quod autem terminus propositionis convertentis et conversae sumatur in eadem ~~omnino~~ suppositione sic probo. Si sumeretur in diversa suppositione tunc ista illatio esset mala, cum dico: omnis homo est animal, ergo aliquid homo est animal, atque haec illatio iuxta omnes reliquos est bona, ergo terminus animal in utraque propositione dicit sumi in eadem suppositione. probo sequelam maioris illa illatio non valet quae fallit, sed talis illatio fallit, ergo non valet. probo minorem illa illatio fallit, quia ex suppositione termini confuse sumpti infert eundem terminum determinate, sed in proposito casu terminus animal in universali affirmativa sumitur confuse.

ait Philip. et in particulari sumitur determinate, quo fallit. Minorem docet adversarius. Maiorem probo. si talis illatio a suppositione confusa ad determinatam valeret, tunc valeret haec illatio, quia dico: aliquis oculus est necessarius ad videndum, ergo dexter est necessarius. nam oculus semel sumitur confuse, et semel determinate. si ergo negas hanc illationem esse bonam, debes etiam negare hanc: omnis homo est animal, ergo aliquid animal est homo, quia perte animal in priori enuntione sumitur confuse, in posteriore vero determinate.

Igitur dicendum est to animal in propositione universali affirmativa sumi disiunctive et cessabit omnis difficultas, nam ita resolvetur: omnis homo est vel hoc vel illud animal &c quod determinate verum est.

omnis homo est animal. Praedicatum animal sumitur disiunctive.

Regula 2da praedicatum propositionis particularis affirmativae supponit sub disiunctione. e. aliquis homo currit. sed haec enuntiatio verificari si tantum petrus currat, et habet hunc sensum: vel paulus vel petrus currit &c.

Regulae 2da praedicatum propositionis particularis affirmativae sumitur disiunctive.

Quaeres si duo currant, an propositio tamen sit vera? respondeo affirmative, quia affirmat aliquem currere v.g. petrum, non negat currere etiam paulum, quia non dicit tantum petrus currit. sic quia affirmat aliquem apostolum esse salvum, non negat plures esse salvos sed praescindit: haec est huic propositioni perinde est plures ne an unus sint salvi hoc solum requirit, ut saltem unus sit salvus, quis unus ille sit, et in eo determinate verificatur.

Regula 3tia praedicatum enuntiationis negativae tam particularis quam universalis semper sumitur distributive. prob. aliquis duo contradictoria possunt esse simul vera. ostendo in hoc est nullus homo est doctus ipsius contradictoria est haec aliquis homo est doctus iam si in hac negativa praedicatum non sumeretur distributive, sed tantum disiunctive, faceret hunc sensum aliquis homo est aliquid doctum

Regula 3tia praedicatum enuntiationis negativae tam particularis quam universalis semper sumitur distributive.

Ergo ha duae propositiones eiusdem formae nullus hóo é doctus et aliqs hóo é doctus, sed ha sunt contradictoriae, ergo duae contrariae esse simul veae.

Probo nunc idem de propositione de negativa particulari, aliqs hóo n currit, haec propositio facit hanc sensum: aliqs hóo é nullus currens aliqs si currere poterit, q é aliqs currens, ad hanc esset vera, sed n é vera, qa ipsis contradictoria é falsa.

NB.

Particula Non nullus n solum qualitatem sed quantitatem propositionis mutat.

Ratio fundamentalis é particula Non, quae utpote malignantis naturae mutat n solum qualitatem, sed et quantitatem propositionis. Ex e. quando particula non praponitur signo omnis facit ex universali affirmativa particulam negativam.

Cum praponitur signo Omnis facit ex vera affirmativa particulam negativam.

Quando praponitur copulae é facit ex enuntiatione affirmativa negativam.

Cum praponitur copulae é facit ex affirmativa negativam.

Cum praponitur immediate praedicato immutat suppositivem termini.

Regula qua ab universali distributiva bona é illatio ad particularem affirmativam, qa partis qui nonnullus in toto bona é illatio ad particularem affirmativam, qa partis qui nonnullus in toto.

Regula qua ab universali distributiva bona é illatio ad particularem affirmativam, quia partis qui nonnullus in toto. Hinc bona é haec illatio: omis hóo currit, ergo aliqs hóo currit, sicut hanc infert q dicit: Tota domus é mea, ergo etia partes eius sunt mei, qa hi sunt pars domus. Non haec e q nalos haec argumentatio: aliqs hóo currit, ergo omis hóo currit. sicut haec falsa é cum dico partes sunt mei, ergo tota domus mea é. Ratio, quia ~~pars~~ n glinotis in ~~toto~~ totale, et ~~particularis~~ n glinotis ~~in universale~~. totale.

Argumentatio a parte collectiva ad distributivam n é bona. qa collectiva quae distributiva.

Unde colligo n bonam é argumentationem a parte collective ad distributive nisi: omnes Apostoli sunt duodecim; ergo sortes potest esse duodecim. Ratio é, quia prior sortes plus dicit, quam posterior, prior enim includit collectionem, et de hac aliqd affirmat; sed aliqs hóo currens. sortes est: aliqa collectio hóoum currit. unde si tantum unus currens in ipso sententia enuntiatio é est falsa; nam affirmat

collectionem currere, sed unus non est collectio, ergo si tantum unus curret, non curret tota collectio.

Dices in hac propositione omnes homines sunt animal, ibi homines sumi distributive, ergo cum dico aliqui homines currunt, etiam particula aliqui sumetur distributive, et pro singulis individuis: ergo particula aliqui non significat collectiones, sed individua.

Respondeo in hac propositione terminus omnes aequivalenter idem est, quam terminus omnis: sed hoc tantum fit per accidens. Ratio est, quia haec propositio est in materia necessaria in qua ~~sub~~ existentia subiecti tantum conditionate affirmatur. Igitur cum dico omnes homines sunt animal hic erit sensus si existant plures homines de singulis verum est dicere quod sint animal. Ita vera est haec propositio omnes soles sunt luminosi, intellige si plures existant.

Terminus omnes aequivalenter idem est quam terminus omnis. sed tamen per accidens. quia in propositione existentia subiecti tantum conditionate affirmatur.

Iam vero propositio contingens, qualis est haec: aliqui currunt affirmat aliquos existere, et illos currere: ergo requirit ad sui veritatem ut existat aliqua collectio animalium, quae currat.

Propositio contingens ad sui veritatem requirit, ut existat aliqua collectio quae id operetur, quod affirmatur.

Sectio

QUESTIO TERTIA

De terminorum ascensu et descensu.

Exprima linea praedicamentali quam Philippus posuit tractatu 1 p. 2 c. 2 art. 10. iam alias diximus supremum genus latissime patere et ideo ab hoc fit descensus usque ad species specialissimas et individua, ab his vero fit ascensus usque ad genus generalissimum, sicut in summitate existens descendit usque ad infimum gradum, et ab hoc ascendit usque ad summum.

Quando cumque igitur ab inferioribus fit illatio ad superiora, v.g. Joannes petrus &c. sunt animal, ergo omnis homo est animal: dicetur fieri ascensus. cum vero ex eo quod homo sit animal, infero etiam

a supremo genere fit descensus usque ad species specialissimas et individua.

scalae ab individuis et species specialissimae fit ascensus usque ad genus supremum.

Quando fit illatio ab inferioribus ad superiora, est ascensus.

Joannes ē animal, dicetur fieri descensus.

Ascendentium et descendentium quatuor sunt species, totidem scilicet quot dantur suppositiones. eg. Ascendentium distributivus collectivus. Dissiunctivus. Confusus.

Porro species huiusmodi ascendentium et descendentium sunt quatuor, totidem scilicet quot dantur suppositiones. Declaro rem brevitatis in exemplo: cum dico petrus et Joannes et reliqui sunt animal, quod omnis homo ē animal erit ascensus distributivus.

Cum dico hic Apostolus et ille et reliqui omnes homines sunt duodecim erit collectivus: cum dico: vel hic vel ille homo currit ergo aliquid aut currit, erit ascensus dissiunctivus. Denique cum dico: vel hic vel ille equus ē necessarius ad equitandum erit confusus, quae omnia ex priori colligentur.

SECTIO QVARTA

Declarantur aliae terminorum proprietates.

Ampleatio seu extensio ē termini à minori ad maiorem suppositionem.

Vna ex proprietatibus terminorum ē ampleatio, seu extensio termini à minori ad maiorem suppositionem, ut vult Arist.

Status ē cum propositio restringitur ad certum tempus. e.

Status ē cum propositio restringitur ad certum tempus; sic cum dico petrus studet status propositionis ē praesens, et nulla adest ampleatio.

Homo est ant. hic ampleatur, quia verbum ē ad suam veritatem non requirit existentiam subiecti.

Cum vero dico: homo ē ant. terminus ampleatur, quia ut supra nomine verbum Est in propositione necessaria ad suam veritatem non requirit existentiam subiecti, sed praedicta propositio vera esset, etiamsi nullus homo existeret, fit enim hunc sensum: homo si existit ē ant.

Ampleatio ē 3 plex cum extenditur ad diversa tempora. e.

Et igitur ampleatio 3 plex: Ia cum terminus extenditur ad diversa tempora, ut: petrus curret ē enim sensus: petrus qui nunc sedet et postea surget, demum curret.

Vbi vides quod sola extendantur tempora.

Ida cum extenditur ad diversa significata e.

Secunda ampleatio ē cum terminus extenditur ad plura significata

minori ad Maiorem suppositionem et diminutione.

E.g. cum dico iusti autem in perpetuum vivent: termini iusti extenditur ad omnes omnino, qui fuerunt, sunt, et erunt iusti.

Tertia est, quando terminus extenditur ad tempus etiam ratione formae per subiectum concreti importatae: ut album erit nigrum sensus est, res quae nunc affecta est albedine informabitur nigredine.

3tia, cum extenditur ad tempus etiam ratione formae subiectum concreti importatae. e.

Videatur M. di 2 se 7 par 17. Arra di 1 se 8 n 25 Fol 8 ca 36 Tell l 2 c 8 Villalpandus L 1 c 4 to.

Restrictio est coarctatio termini à maiori ad minorem significatum. fit autem restrictio quinque modis. 1o quando nomini additur commoni speciale. ut: aniet homo cuvit.

Restrictio est termini à maiori ad minorem significatum. fit autem 5 modis. 1o additione nomini commoni speciale

2do cum eodem nomini adiicitur adiectivum. ut: homo doctus dixit.

2do adiectione eiusdem nomini adiectivi. e.g.

3tio per adiectionem casus obliqui. ut: doctrina Aristotelis estimanda.

3tio adiectione casus obliqui. e.g.

4to per adiectionem relativi quaequid. ut: homo qui perseveraverit salvus usque ad finem salvus erit.

4to adiectione relativi quaequid. e.g.

5to per additionem alterius substantivi ut: Alexander papa decrevit.

5to additione alterius substantivi e.g.

Argumentatio à non restricto ad restrictum bona est e.g. homo studet ergo homo doctus studet.

Argumentatio à non restricto ad restrictum bona est. e.

Econtra negativa argumentatio valet à restricto ad non restrictum: ut: homo doctus non intelligit Aristotelem. ergo non dicitur homo intelligit Aristotelem.

Negativa argumentatio valet à restricto ad non restrictum. e.

Diminutio definitur ab Arra v. eg. additio alicuius dictionis per quam terminus ex se absolute suppositus, supponitur secundum quid. ut: aethiops est albus, intellige secundum dentes.

Diminutio est additio alicuius dictionis, quam terminus ex se absolute positus supponitur secundum quid. e.

Appellatio definitur. applicatio formalis unius termini ad significatum alterius. ut: Leo fortis tò fortis applicat suum formale significatum Leoni

Appellatio est applicatio formalis unius termini ad significatum alterius. e.

SECTIO QUINTA

De mutua predicatione et denominum multiplicatione.

Sunt abstractum, quae non possunt de se mutuo predicari, nisi utrique significatum sit idem. Sunt albedo non est dicitur nigredo: sed nisi hoc sit dicitur rationalitas. Ratio est, quia

Nolandus ex hinc abstractos nunquam posse de mutuo predicari, nisi utrique significatum sit idem. Sunt albedo non est dicitur nigredo: sed nisi hoc sit dicitur rationalitas. Ratio est, quia

nomen Est denotat identitatem inter subiectum et predicatum,

Sunt abstracta, sed inter abstractos habentur ~~diversa~~ notabiliter diversa significata, nunquam idem significant.

sed inter abstractos habentur ~~diversa~~ notabiliter diversa significata, nunquam dicit identitatem.

Dixi notabiliter diversa: quia animalitas homini et Asini habent significatum diversum a significato rationalitatis, hae tamen diversitas est notabiliter non est notabilis, et ideo de se mutuo bene predicantur.

Rationalitas et Asinitas sunt diversa significata, quia non notabiliter differunt.

Verum hinc gradus de Nolandus 2do ut ung hmy concretum posse predicari de altero, altero non predicari, ab habitu esse, ut dicit identitatem rectorum, quae mutuo obligat realiter inter sufficientem diversitatem, ita ut dicit rectorum differant. Ita in ipsis hoc potest Deus Dogmatum subiectum iustitia et doctrina sit idem, licet doctrina non sit iustitia. licet rectorum obligat differant ab esse

sed hi duo abstracti haec significata notabiliter diversa, et ideo de se mutuo non possunt predicari.

Contrarium idem homo qui est iustitia, et eius doctrina, quia ipsa est Dei Dogma, non autem hinc in recto importat subiectum iustitiae, quia inter rectos dicit identitatem, quae potest de mutuo predicari quia fortasse quod subiectum iustitiae sit subiectum doctrinae, quia necessarium est utique enim eadem res sit habere duas formas: unus homo potest habere sanitatem, et divitias, quia idem homo est sanus et dives, licet sanitas non sit divitia.

Sapientia non est de sortis sufficiens ut sapientia attribuatur sed sortis et sapientia et fortitudo simul inserunt ~~eidem~~ ~~rectum~~ idem recto. c.

Nolandus sic ut sapientia non predicatur de forti, sufficiere ut sapientia et fortitudo simul inserunt ~~eidem~~ ~~rectum~~ idem recto. c.

subiecto: nam si homini inesset sola sapientia, et non fortitudo falso diceres: homo sapiens est fortis: quia licet fortitudo non praedicetur de homine in recto, tamen est pars huius concreti fortis, quod concretum sic exponitur: habens fortitudinem igitur sensus huius propositionis sapiens est fortis sensus est hic, habens sapientiam est habens fortitudinem ad cuius propositionis veritatem, ut eidem habenti inexistat sapientia et fortitudo, et si neutra importetur in recto, et inter se notabiliter differant: non enim vere dicis sapientia est fortitudo.

Obliqui autem in rigore non dicuntur praedicari, sed tantum recti: hinc terminus habens, sive subiectum proprie affirmatur.

Obliqui in rigore non dicuntur praedicari sed tantum recti.

Notandum quod concretorum alia sunt accidentalia, ut: iustus fortis, quia significant formam, quae potest abesse et adesse sine subiecti corruptione.

Concreta accidentalia quasi formam adiacentem, id est, quae potest abesse et adesse sine subiecti corruptione etc.

Alia substantialia, quae significant naturam et subsistentiam, ut: homo: qui gestat natura humana et personalitate.

Substantialia, quae significant naturam et subsistentiam etc.

Concretum substantiale aliud est naturae, ut Deus homo, quia explicite significant naturam humanam, et divinam.

Concretum naturae est quod explicite significat naturam aliquam.

Aliud personae, ut: petrus qui explicite significat subsistentiam, sive complementum substantiale naturae. his positis, ut clarius procedamus, prius per aliquas conclusiones decidendum est, quod nam a quovis concreto importetur in recto: deinde subdemus quod multiplicentur concreta.

Personae quod explicite significat subsistentiam.

SECTIO SEXTA

Quid terminus geretur importat in recto et quid in obliquo.

Quid Verbum Concretum Importet in recto

Gerela accidentalia important in recto subiectum, in obliquo formam.

Dico 1o gerela accidentalia important in recto subiectum in obliquo formam. Ita communis. probatur ex dictis.

Probatur.

Si formam importarent semper in recto sequeretur de homine habente doctrinam et probitatem, non posse dici, quod sit doctus et probus. sequela probatur. quia ut hoc verè dicatur, requiritur ut illa quae importantur in recto invicem identificentur: ergo si doctrina et probitas importarentur in recto, deberent invicem identificari: atque non identificantur; nam doctrina non est probitas; item petrus non est habens et probitas, sed tantum est habens probitatem, ergo forma accidentalis importatur in obliquo.

Gerela personae important in recto subsistentiam, probatur 1o ex Divinis

Dico 2do gerela personae importare in recto subsistentiam, sive personalitatem. ita communis. probatur 1o ex personis divinis: nam verbum divinum dicitur esse genitum a patre, natura divina non dicitur genita, ergo signum est, hoc gerelum Verbum divinum importare personalitatem seu hypostasim in recto, nam hypostasis verè dicitur genita.

Probatur 2do ex humanis.

Probatur 2do ex humanis. quia iuxta vulgatum axioma denominationes sunt suppositorum et (ut rectè notavit Lugo) voces ab humanis desumptae sunt ad loquendum de divinis, seclusa tamen distinctione reali inter naturam et subsistentiam: ergo tam in humanis quam divinis loquendum est eodem modo, nisi disparitas intervenerit.

Gerela naturae important subsistentiam in recto tam in divinis quam in humanis.

Dico 3tio gerela naturae important subsistentiam in recto tam in divinis quam in creatis. ita communis Gonzalez d. 63 de incarnatione c. 4 et Arriaga hic d. 1 n. 66.

Probatur 1o. intelligi si unum de alio praedicatur.

Probatur 1o ut de petro verè dicatur quod sit homo, requiritur identitas inter rectum subiecti et praedicati, atque si homo in recto importaret naturam non daretur identitas inter rectos cum dico, Deus est homo: ergo natura non importatur in recto, sed subsistentia. probatur minor quia si natura importaretur in recto dicta propositio haberet hunc sensum: personalitas et natura divina, sunt personalitas et natura humana

q̃ falsum ē. Sic autem dicit opponi ut sit sensus: habere naturam humanam, ē habere naturam divinam: sive subsistentia quæ sublistat natura humana, dicit sublistat natura divina.

Obiicis 2do ex hoc fieri q̃ hæc propositio sit vera: homo est personalitas alia hæc absurdum, quia quidem naturam importat in recto personalitas. Respondetur distinguendo Maiorem: quia est judicata propositio in sensu adequato magis maiori, in sensu inadequato quoad Maiorem, et distinguendo in sensu inadequato magis minori absurdum ē homo ē subsistentia adequate quoad minorem inadequate magis minus et q̃ sequitur.

Obiicis quod Propositio est homo est personalitas. Respondetur distinguendo in sensu adequato magis in sensu inadequato quoad gradum.

Igitur autem plane magis homo ē subsistentia, quia albus ē subiectum: sicut ex subiecto tantum ē pars denominationis albi ita subsistentia ē pars denominationis hominis, et sicut albedo in albo importata constituit denominativum albi, ita natura constituit quoad naturam homo.

Respondeo personalitas et abstractum hominis quæ numeriter non dicitur de quoto, unus ē abstractum, sed de alio unus non ē abstractum sed ut applicitur. Eg. Petro. propterea ut dicit quoad naturam importat subsistentiam in recto id intelligi debet, quando unus quoad de alio dicitur non quoad idem quoad respectum sui importat subsistentiam de eadem quoto subiectum, quia in sensu quem in prima responsione dedi.

Respondeo personalitas et abstractum hominis ut dicitur de quoto, unus ē abstractum, sed de alio unus non ē abstractum sed ut applicitur quoad de alio dicitur quoad quoto importat subsistentiam in recto, intelligi sicut de alio dicitur, id autem quod respondetur [illegible] in recto de eodem quoto [illegible] ē, ai in sensu adequato magis in sensu inadequato quoad.

Obiicis 2do Anima non est homo quia est anima ē corporeitas non dicit subsistentia quia est anima addit corpus. Ita bene dicit: homo dicit. non ita bene dicit subsistentia dicit. quia homo non importat subsistentiam in recto.

Obiicis quod non importat nisi quoad quoto subsistentia.

Respondeo 2do argumentando ad homo est quia anima. quia dicit, quoad petitur importare in recto natura: quia sic argumentor: recto dicit de una quia est subsistentia et natura: et non bene dicit: natura est subsistentia et natura.

Respondeo argumentando. Probatur.

Item bene dicitur hoc est substantia completa non ita bene dicitur: natura est substantia completa, quod quidquid hic accidit per se, ut saluet naturam importare in recto, id nos meliori titulo dicimus, ut saluemus substantiam dici in recto.

Rx 2do

Rx 2do negando consequentiam; quia sensus predicte propositionis non est hic subsistentia terminans naturam humanam constat corpore et anima. sed est hic sensus: hoc est subsistentia terminans humanam naturam constantem corpore et anima ita sensus 2dae propositionis est hic: res terminans humanam naturam hoc est res terminans principium discurrendi ubi uidetur ex parte subiecti predicati importari in recto. Ita terminans: naturam uero quia est principium discurrendi in obliquo.

Rx 3tio

Rx 3tio ex mente Arrae dicendo: terminum hoc significare subsistentiam ut simul in obliquo significet naturam: at uero hoc subsistentia est abstractus: Unde bene dicitur: hoc constat subsistentia et natura; quia hoc constat idem est, ac componitur et uero hoc componitur ex natura, etsi eam tantum dicat in obliquo: sicut album recte dicitur constare subiecto et albedine: subiectum uero male dicitur constare subiecto et albedine: cur ergo Arra concedit in. quoto albus subiectum importari in recto?

Obiicitur 3tio has propositiones esse falsas hic hoc id est Christus mortuus est passus est &c. quia hic hoc importat in recto Verbum Diuinum id est personalitatem, quae nec pati nec mori potest

Obiicies 3tio si concedatur hoc importat subsistentiam in recto, sequitur has propositiones esse falsas: hic hoc, id est Christus, mortuus est, passus est &c. quia hic hoc importat in recto Verbum Diuinum, id est personalitatem Diuinam, quae nec pati, nec mori potest.

Respondetur negando sequelam &c.

Rx negando sequelam et dico etiam in dictis propositionibus importari personalitatem Verbi in recto, ita tamen ut hoc pati et mori tantum ratione humanitatis conueniat Verbo Diuino, ubi explicat Theologi de communicatione idiomatum ubi dicunt sensum

illarum propositionum cum hunc verbum terminat naturam humanam
Christi quae passa et mortua est.

SECTIO SEPTIMA
Quaedam corollaria.

Corollarium 1um ut gerentia accidentalia multiplicent. Et multiplicari
rectus. Ratio est, quia sicut homo non vere dicitur albus nisi inter
subiectum recti et praedicati detur identitas, ita pari ratione, ut
numeralia duo tria affirmentur de geretis, et attendi, an id quod
dicitur in recto, sint tria. igitur cum albus idem sit quod habens albedinem
erunt tot alba quot sunt habentia, etiamsi res habita sit una.
Ita ung homo habens tres albedines, est ung albus. et quia tres homines
habentes unam eandemque albedinem sunt tres albi, quia sunt tres
habentes unam formam; sicut rex Bohemiae habens regnum Bo-
hoemiae et Ungariae est ung rex, quia est ung habens, licet habeat
duo regna: si vero idem regnum gubernent duae personae, erunt
duo reges, quia sunt duo habentes, etsi non habeant unum regnum.

multiplicatis rectis multiplicantur geretia accidentalia. R. sicut non data identitate inter subiectum recti et praedicati non vere dicitur homo albus ita etiam ut numeralia duo tria affirmentur de geretis et attendi an in recto sint tria, ita cum albus idem sit quod habens albedinem tot sunt alba quot sunt habentia. sic ung homo habens tres albedines erit ung albus. tres vero habentes unam albedinem sunt tres albi. Vide c.

Corollarium 2dum ut multiplicentur gerenta substantialia tam
personae quam naturae, requiritur multiplicatio personalitatum. Ratio
quia gerenta substantialia important in recto subsistentiam:
atque nisi multiplicentur rectus, non multiplicantur geretum, ergo nisi multi-
plicentur personalitates, non multiplicantur gerenta substantialia
sive naturae, sive personae.

multiplicatis personalitatibus multiplicantur gerenta substantialia tam naturae quam personae. R. quia important in recto subsistentiam.

Corollarium 3tium ut multiplicentur gerenta substantialia
naturae, requiritur multiplicatio personalitatis et naturae: sic
in gerento Deus multiplicatur quidem personalitas, at non ideo multi-
plicatur geretum Deus, non enim sunt plures Dii, praecise ideo, quia
non multiplicatur natura Divina.

multiplicatur personalitate et natura multiplicantur gerenta substantialia naturae. Vide c.

R. 1ma
q̄ sua diu unu de altero p̄ nogare tu diu manet unu.

Ratio ē xā q̄ qm diu unu geretu n̄ possu negare de altero, sā diu manet unu, atq; in p̄dicto gereto Deus ita affirmat de Patre, ut n̄ possit negari de filio, q̄ pater ē Deus et filius ē Deus: gō hoc geretu narrā n̄ multiplicat. Ratio 2da in his geretis explicite sig̃cat narra, subsistentia vero dissiunctive, ut sensus huius trīni Deus sit iste: aliqua p̄sonalitas dominans hanc narrā; gō qm diu manet hanc narrā manebit idem geretu narrā, licet multiplicentur p̄sonalitates.

R. 2da
q̄ in his geretis explicite sig̃cat narra subsistentia vero dissiunctive.

Obiectio
sicut ad multiplicationem albi sufficit multiplicatio sig̃ti ita ad multiplicationem Dei sufficit multiplicatio p̄sonalitatum.

Dices geretu albus sig̃cat hoc subiectu habens aliqua alteri, gō Deus sig̃cabit hanc p̄sonalitatem habentem aliqua narram; et sicut ad multiplicationem albi sufficit multiplicatio subiectorum ita ad multiplicationem Dei sufficiet multiplicatio p̄sonalitatum.

R. negat paritatem. Disparitas ē q̄ geretu accidentale suum sig̃catum importat p̄ modum adiacentis, cui n̄ p̄prie tribuit signum demonstrativum hoc at vero geretu substantiae importat suum formale sig̃catum ad modum p̄ se stantis, et ideo illud forma sig̃catum recte pōt designari p̄ particulam demonstrativam hoc dicendo hoc ē aliqua substantia habens hanc narram Deus ē aliqua p̄sonalitas hns hanc narram, scilicet Divina.

R. negat paritatem. Disparitas ē q̄ geretu accidentale suum sig̃catum importat p̄ modum adiacentis, geretu substantiae p̄ modum se stantis.

Confirmat ex sancto Thoma 1ae q 39 art 3 in C q̄ nomina substantiva, inquit, sig̃cant aliquid p̄ modum substantiae, adiectiva p̄ modum adiacentis. Substantia sicut p̄ se habet ēē ita p̄ se habet unitatem et multitudinem, unde singularitas et pluralitas nominis substantivi attenditur secundum formam sig̃catam p̄ nōen. Accidentia autem sicut ēē habent in subiecto, ita ex subiecto accipiunt unitatem et multitudinem. Ita sanctus Doctor.